

- fakulteten, 1990.
- Levevilkår i Danmark. Statistisk oversigt 1992, Köpenhamn 1992.
- Lützen, Karin (1986): *Hvad hjertet begærer. Kvinders kærlighed til kvinder 1825-1985*, Köpenhamn 1986.
- (1988): *At prøve lykken. 25 lesbiske livshistorier*, Köpenhamn 1988.
- (1987): "En folkemindeforsker ser på danske psykiateres beskrivelse af homoseksuelle i perioden 1890-1970" *Agrippa* vol. 9, 1987 s 223-233.
- (1991): "Bøsser og lesbiske i 90'erne. Ægteparrenes fagforening eller græsrøddernes tumleplads?" *Pan-bladet* vol. 38, 1991/9, s 5.
- (1994): *Differences and similarities between gay male and lesbian (-feminist) movements: The female perspective*, opubl. artikel, 1994.
- Madsen, Jens J. och Hansen, Jørgen (1990): "Suppe, steg og is. Sådan fejrer lesbiske og bøsser deres partnerskab" *Pan-bladet* vol. 37, 1990/8, s 13.
- Moxnes, Kari (1993): "Partnerskabsloven — et udtryk for parforholdets endrede karakter" *Løvetann* 1993/3, s 30 f.
- Samlivsformer nu og i fremtiden*, Köpenhamn 1975.
- von Rosen, Wilhelm (1993): *Månens kulør. Studier i dansk bøssekultur 1828-1912*, Köpenhamn 1993.
- (1994): "A short history of gay Denmark 1631-1989: The rise and the possibly happy end of the Danish homosexual" *Nordisk Sexologi* vol. 12, 1994, s 125-136.
- Wendelborg, Olav (1989): "Historien om et partnerskab" *Pan-bladet* vol. 37, 1989/9, s 8.

Birgitte Søland blev cand. mag. i skandinaviska språk och litteratur vid Aarhus Universitet och därefter Ph.D. i modern europeisk historia vid University of Minnesota. Sedan 1994 är hon assistant professor i europeisk kvinnohistoria och sexualhistoria vid Ohio State University. Hon har publicerat ett par böcker i dessa ämnen och är medredaktör för *The Journal of Women's History*.

The passage of the gay and lesbian partnership legislation in Denmark, 1989
This article investigates the political history of the passage of the Gay and Lesbian Partnership Legislation in Denmark 1989. The author seeks to explain how and why the legislation of homosexual "marriages" was passed with so little controversy. Was it an expression on Scandinavian open-mindedness, of mainstream political commitments to equality, or were there other more pragmatic reasons behind? There is also an investigation of how the new legislation has affected the lives of Danish gay men and lesbians and the political consequences in the long run for the Danish gay and lesbian movement.

The author concludes that the law significantly has enhanced the legal status and civil rights of gay men and lesbians, but that the political construction of homosexuals as fundamentally like heterosexuals, as expressed in the campaigns for the legislation, might well become the ultimate obstacle to liberation for all gay men and lesbians.

Med nya ögon

En ny finsk antologi om lesbisk kultur och identitet Recension

Pia Livia Hekanaho, Kati Mustola, Anna Lassila, Marja Suhonen (red):
Uusin silmin. Lesbinen katse kulttuuriin (Med nya ögon. lesbisk blick på kultur)
Yliopistopaino (Helsinki University Press), Helsingfors 1996

Vad är queer dyke, truckförare, butch/femme? Vad är lesbisk litteratur, film och teater? Vad är lesbisk identitet, eller finns det flera lesbiska identiteter? Har den lesbiska kulturen ett eget/flera egna språk? Vem var Gertrude Stein? Det finns säkert många som är trötta på att ständigt uppläsa sin omgivning om vad lesbiskhet kan tänkas innebära. I sådana situationer vore det tacknämligt att ha tillgång till en välskriven bok som både förklarar och diskuterar lesbisk kultur och dess historia. Det är inte heller någon nackdel att denna bok kan tryckas i händerna på såväl lesbiska som heterosexuella vänner, samt övriga bekanta, föräldrar och syskon.

Med nya ögon. lesbisk blick på kultur är en sådan bok. *Med nya ögon* är den första antologin utgiven på finska som ägnats helt och hållet lesbisk kultur och identitet. Den är intressant, rolig och skarpsinnig, men framför allt teoretiskt potent och aktuell. Här undersöks relationer mellan kultur, forskning, kön och sexualitet. Artiklarna eftersträvar inte någon dokumentation av lesbisk kultur, utan syftet är att erbjuda ett alternativt perspektiv på kultur- och könsforskning i stort. Därmed är *Med nya ögon* utomordentlig läsning för alla som ifrågasätter den traditionella synen på förhållandet mellan kulturens "centrum" och dess "periferi".

En antologi av denna goda kvalitet uppstår förstås inte ur tomma intet. Vid Kristina-institutet, centrum för kvinnoforskning vid Helsingfors universitet, har det givits kurser i Lesbian Studies sedan 1991. *Med nya ögon* har i flera avseenden lyckats göra den lesbiska marginalen till en ny frontlinje. Boken är indelad i tre huvudkapitel av vilka den första, "På och mellan raderna", är litteraturvetenskaplig. Virpi Lehtinen presenterar i sin essä "Gränser och sprickor" den lesbiska litteraturens kanon samt vad ett lesbiskt perspektiv på litteratur kan tänkas vara. Hon diskuterar svårigheten att definiera 'det lesbiska', samt hur olika teoretiska tolkningsinriktningar försökt tolka lesbisk litteratur.

Johanna Pakkanen diskuterar finsk/finlandssvensk lesbisk litteratur och dess mottagande i Finland. I likhet med Lehtinen begrundar hon begreppet 'lesbisk litteratur', dess gränser, definitioner och möjligheter. Kati Mustola belyser i sin

essä från "Femme fatale till grannflicka" den litterära bilden av kvinnor som älskar kvinnor i finsk litteratur före dekriminaliseringen av homosexualitet 1971. Mustola diskuterar förvandlingen av den lesbiska stereotypen, den falliska förförerska som formligen slukar oskyldiga heterosexuella kvinnor, till den (nästan) "normala" grannflickan. Positiva bilder av lesbiska har hon funnit i litteratur skriven av kvinnor. Vid sidan av den finska litteraturen tar Mustola upp även internationella exempel. Ur svenskt perspektiv är exempelvis avsnittet om Strindbergs skildring av lesbiskhet av stort intresse. Den litteraturvetenskapliga avdelningen avslutas med Marjo Kylmäns artikel "Gertrude Stein: språklig crossdresser eller en man i kvinnokropp?" där hon diskuterar begreppet 'lesbisk text'. Är lesbiskhet också ett språkligt fenomen och ett alternativt sätt att skapa betydelser?

Antologins andra del "Representationer och identiteter", inleds med Anna Lassilas artikel "Bekanta roller, okända områden: butch, femme och identitetspolitikens dekonstruktion". Där diskuterar Lassila den lesbiska kulturens alternativa strategier att skapa egna "kön" vilka tydligt skiljer sig från den heterosexuella kulturens binära könsuppfattning. Genom att i uttalat queer-teoretisk anda lyfta fram just butch/femme-stilen som någonting positivt, har Lassila insett butchtstilens hemlighet: en butch klär aldrig ut sig till en man, utan till en butch. Lassilas artikel är också en utomordentlig genomgång av nittiotalets queerteori ur ett lesbiskt perspektiv. Tuija Pulkkinen diskuterar i sin artikel "Artificiell sex? Natur, onatur och radikal sexualpolitik" genussystemet och dess könande praktiker. Hon utgår från Judith Butlers tanke om kön som performance, dvs. att kön existerar bara när det iscensätts. Även Pulkkinen lyfter fram butch/femme-traditionen som ett lesbiskt alternativ till de gängse identitetskategorierna. Hon konstaterar att radikal sexualpolitik i första hand innebär en kamp för synlighet, och därför är de synliga icke-man och icke-kvinno-kategorierna politiskt viktiga. Pulkkinen lyfter i sin artikel fram identiteter som berättelser samt den utmanande frågan om det lesbiska fallos.

Lesbiskt fallos diskuteras även av Piua Liva Hekanaho i hennes artikel "Lesbiska skridskor — lesbiskhetens visuella representationer": den lesbiska kulturens olika stilar, moden och sätt att använda den egna habitus som ett sätt att bearbeta sin egen identitet. Även här diskuteras den lesbiska kulturens förhållande till femininitetens och maskulinitetens olika tecken, och hur det lesbiska fallos ska fungera som ett alternativ.

Lassilas, Pulkkinens och Hekanahos teoretiska essäer samsas med Marja Suhonens och Kati Mustolas privatpolitiska betraktelser av förhållandet mellan den lesbiska och majoritetskulturen, men också av spänningar inom den lesbiska kulturen. Mustolas essä "En smygfemmes bekännelser" handlar om att bli accepterad som femme i den finska lesbiska kulturen där den lesbiska "stilpolisen"

inte godkänt denna politiskt inkorrekt lesbiska identitet.

Efter några år av vedermödor har den finska lesbiska kulturen under 1990-talet utvecklat en egen lesbian chic-kultur med så kallade glamour-fester. Dessa tillställningar började som en "pingvinklubb", dvs. med frackar, smoking och andra maskulina utstyrselar, men man har nu upptäckt att alla lesbiska kvinnor inte önskar axla maskulinitet, utan i stället vill klä upp sig i en glamorös kvinnlig utstyrsel. Dessa glamourfester har sedermera utvecklats till riktiga queerpartyn där parkonstellationerna är fria: butch-butch, femme-femme, butch-femme eller de andra som inte identifierar sig med några kategorier alls.

I antologins tredje del, "Bilder, scenbilder och rörliga bilder" diskuterar Hanna Kangasime, Marjaana Kurkinen och Katri Mehto lesbisk teater och film, dess teori och praktik, samt lesbiska traditioner inom dessa områden. En central fråga är ifrågasättandet av gränsdragningen mellan hög- och populärkultur. Lesbisk forskning har internationellt sett börjat alltmer intressera sig för den populärkultur som konsumeras och produceras av lesbiska. Att definiera allomfattande identiteter är ett gammalt tvisteämne såväl inom teorin som inom aktiviströrelsen. Queerteoretiker har använt den egna subkulturella kulturens politiskt icke-korrekt delar som butch/femme eller transvestiter och transsexuella, bisexuella som utgångspunkt för analyser av gayidentitetens byggstenar. Queerforskningen är misstänksam mot fasta identiteter, även om utformandet av en hållbar identitetspolitik har varit viktig även för queerrörelsen. Queer betyder med andra ord inte slutet på identitetspolitisk kamp, men den betyder ett slut på den enhetliga identitetspolitiken. Dekonstruktionen av identiteten har ingalunda fått något allomfattande gensvar. Identitetsgränserna är exkluderande, men fungerar också som ett skydd, en sköld mot hugg och slag utifrån. Identitet upprättar gränser, konstruerar definitioner, vilka fungerar som en harnesk. Denna identitetsharnesk skyddar mot slag utifrån, upprätthåller en känsla av samhörighet, men kan också vara trång och otymplig. Queerteori har därför riktat sin uppmärksamhet mot befintliga sexuella praktiker, sexuella betydelsesystem och den erotiska fantasins möjligheter snarare än ägnat sig åt att klassificera olika sexualiteter.

Queerteori pådyvlar inte en skuldbörda. Företeelser som kvinnors "maskulinitet" eller s/m föraktas inte. Det krävs inte heller någon "pånyttfödelse" in i en ny identitet där det gamla jaget ska försvinna i någon form av ragnarök. Queer fokuserar nya tolkningar av befintliga praktiker. Det finns inga absoluta kategorier eller scenarier för begär.

Antologin *Med nya ögon* har lyckats med sin ambition att rikta lesbiska blickar på kulturen. Det är synd att boken inte finns tillgänglig på svenska. Den behövs på universiteten, men också ute i samhället.

Tiina Rosenberg